

Hulp bij heroriëntatie – wat er wordt verwacht van de (centrum)gemeenten

Bij de voorbereidingen van het derde steun- en herstellepakket gaven zowel gemeenten als zelfstandigenorganisaties aan dat er voor zelfstandigen dringend meer hulp bij heroriëntatie nodig is. Een deel van de zelfstandigen ontwikkelt, al dan niet met behulp van het eigen netwerk, nieuwe activiteiten of slaat zelfs een geheel andere koers in. Een ander deel lukt dit niet op eigen houtje en heeft hier hulp bij nodig.

Bij de verlenging van de Tozo tot 1 juli 2021 is dan ook in de Kamerbrief van 28 augustus 2020 aangegeven dat gemeenten vanaf 1 januari 2021 ondersteuning gaan bieden aan zelfstandigen. Gesteld werd "In deze fase ondersteunt het kabinet zelfstandig ondernemers waar nodig om zich voor te bereiden op een nieuwe toekomst, hetzij als zelfstandig ondernemer, hetzij als werknemer in loondienst. We zien dat veel ondernemers al aan het nadenken zijn over de toekomst. Gemeenten zullen samen met zelfstandig ondernemers inventariseren of en welke ondersteuning van de zelfstandig ondernemer nodig is. Dit kan bijvoorbeeld gaan om coaching, advies, bij- of omscholing en heroriëntatie. De Participatiewet biedt gemeenten de mogelijkheden om dit maatwerk te bieden. In het aanvullend aangekondigde beleid is hiermee rekening gehouden."

Beleidsvrijheid voor de uitvoering maar aanbod minimaal op niveau van de arbeidsmarktregio¹

Er is, en zal, geen wettelijke bepaling worden

opgenomen voor de gemeente om de zelfstandige met een hulpvraag bij heroriëntatie te ondersteunen. Gemeenten hebben hier de nodige beleidsvrijheid. De enige verplichting is dat er minimaal op het niveau van de arbeidsmarktregio ondersteuning komt. Gebleken is dat er veel verschillen zijn tussen de arbeidsmarktregio's. Bij de ene is bijvoorbeeld één zelfstandigenloket dat de Bbz en Tozo uitvoering verzorgt voor alle of bijna alle gemeenten in de regio en ook nu het voortouw kan nemen bij het neerzetten van een aanbod voor de zelfstandigen. Bij een andere regio kan er sprake zijn van dat elke gemeente de Bbz en Tozo uitvoering zelf oppakt en dat een deel van hen ook de hulp bij heroriëntatie zelf vorm wil geven, maar een ander deel nu juist wél de samenwerking zoekt. Gemeenten hebben de vrijheid om de ondersteuning vorm te geven zoals die het beste past bij de lokale en/of regionale situatie.

Belangrijkste uitgangspunt is dat alle zelfstandigen met een hulpvraag in ieder geval een aanspreekpunt hebben binnen de eigen arbeidsmarktregio of gemeente.

¹ Zie ook aan het einde van het document de argumenten om voor het AMR niveau te kiezen.

Voor wie is er hulp bij heroriëntatie?

Het is van belang dat **alle** zelfstandigen met een hulpvraag, die redelijkerwijs niet in staat zijn om zonder hulp verder te komen, vanuit de gemeente geholpen worden. De gemeente heeft beleidsvrijheid ten aanzien van de prioritering van doelgroepen en de wijze waarop ondernemers worden ondersteund. Doelstelling hierbij is dat de ondernemer die dit niet zelf of in het eigen netwerk kan oplossen, hulp krijgt bij het zoeken naar manieren om weer in het eigen levensonderhoud te kunnen gaan voorzien.

Omdat de Tozo-ontvangers bekend zijn bij de gemeente ligt het voor de hand om in ieder geval met deze groep te starten. De doelgroep is echter breder: alle zelfstandig ondernemers die problemen hebben om hun huidige bedrijf in de nieuwe tijd economisch rendabel te maken en zich daarom moeten heroriënteren op aanvullende en/of andere activiteiten moeten met hun hulpvraag bij de gemeente terecht kunnen. Ongeacht of zij wel of niet voor Tozo of Bbz in aanmerking komen.

Hieronder vallen overigens ook de grensondernemers die in het buitenland wonen. Ook zij kunnen vanaf 1 januari hulp bij heroriëntatie vragen bij de gemeente waar hun bedrijf gevestigd is, indien het aannemelijk is dat zij niet geholpen worden in het land waar zij wonen en zij problemen hebben om hun huidige bedrijf in de nieuwe tijd economisch rendabel te maken.

Is heroriëntatie verplicht voor de zelfstandig ondernemer?

De Tozo kent geen expliciete wettelijke verplichting tot heroriëntatie. Wel wordt een zelfstandige die van een vangnetuitkering als de Tozo gebruik maakt, geacht om ook zelf actie te ondernemen om weer in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. Dus ondanks dat er geen expliciete wettelijke verplichting tot heroriëntatie is, kan de gemeente aan de ondernemer in de Tozo vragen wat hij doet om weer zelf in het levensonderhoud te gaan voorzien en hier hulp bij aanbieden.

NB: slechts als in de beschikking nadere verplichtingen conform artikel 55 Participatiewet zijn opgelegd kan op basis van artikel 18, tweede lid van de Participatiewet bij het niet nakomen van die verplichtingen een sanctie worden opgelegd/ het bijstandsbedrag worden aangepast.

Hoeveel hulpvragen worden verwacht?

Geschat wordt dat landelijk zo'n 100.000 zelfstandigen een hulpvraag hebben. Dit is gebaseerd op het aantal gebruikers Tozo 2 (ca. 124.000, waarvan lang niet iedereen een hulpvraag aan de gemeente zal stellen)

en op de toezegging in de Tweede Kamer (debat 24 september) dat hulp bij heroriëntatie ook beschikbaar is voor zelfstandigen die géén gebruik maken van de Tozo.

Beschikbaar budget

In bijlage 2 van de Kamerbrief van 23 september jl. over de uitwerking van het aanvullend sociaal pakket is een breed overzicht te vinden van het beschikbare budget voor begeleiding van naar werk van alle doelgroepen (zowel met werkloosheid bedreigden als WW- en bijstandsgerechtigden en zelfstandig ondernemers). Dit betreft de volgende middelen:

- middelen voor dienstverlening bijstandsgerechtigden die via het Gemeentefonds verdeeld worden: intensivering re-integratiebudget gemeenten (€ 40 mln in 2020; € 90 mln in 2021) en de impuls voor de nieuwe instroom in de bijstand (€ 50 mln in 2021).
- middelen om de samenwerking op het arbeidsmarktniveau te versterken tussen de Bbz-uitvoering, zelfstandigenorganisaties en de AMR via Decentralisatie-Uitkeringen: € 1 mln in 2020 (ca. € 27.000 per AMR) dat via de centrumgemeenten onder de AMR verdeeld wordt.
- Middelen voor crisisdienstverlening in de arbeidsmarktregio's voor het opzetten van mobiliteitsteams en een ontschot budget voor het aanbieden van instrumenten (€ 195 mln voor 2020, 2021 en 2022). Hiervoor wordt een ministeriële regeling uitgewerkt. De verwachting is dat er eind 2020 meer bekend is over de regeling.
- € 63 miljoen in 2021 voor praktijkleren (deels voor gemeenten, via de AMR's). Dit instrument kan ook voor de doelgroep zelfstandig ondernemers in de Tozo/ het Bbz worden ingezet.

Wanneer het instrumentarium vanuit deze grote geldstromen niet afdoende is, is het goed om te weten dat voor aanvullend maatwerk voor de zelfstandigen in 2021 € 6,5 mln beschikbaar komt.

Wat kunt u doen ter voorbereiding?

Gemeenten kunnen in de eigen arbeidsmarktregio met elkaar, met het UWV en/of zelfstandigenorganisaties aan de slag met het organiseren van de regionale samenwerking tussen zelfstandigenloketten en de (loketten van) de AMR.

Bespreekpunten in de AMR zijn in ieder geval de communicatie naar de ondernemer en de communicatie intern/onderling. Denk daarbij aan:

- Inventarisatie van de behoefte van de ondernemer (zie daarvoor ook de resultaten van de enquête van de zelfstandigenorganisaties: <https://bit.ly/3jQKFz6>);

- Op welke wijze de ondernemer kenbaar kan maken dat hij een hulpvraag heeft;
- Hoe de intake van de hulpvraag eruit gaat zien;
- Welke doorverwijsroutes u gaat inrichten (denk in ieder geval aan stoppende ondernemer, ondernemer met acute schuldenproblematiek, ondernemer die aanvullende activiteiten zoekt, ondernemer die in een geheel andere sector aan het werk wil, etc);
- Welk aanbod er bij de diverse partijen in de regio is en hoe u dit met elkaar kan benutten (bijvoorbeeld afspraken maken over het afnemen van diensten van het grootste zelfstandigenloket in de regio);
- Welk aanbod er ontbreekt en wat er –al dan niet gezamenlijk- ingekocht moet worden;
- Etc. etc.

Ondersteuning van de uitvoering

Het ministerie biedt ondersteuning aan bij de laatste van bovengenoemde bespreekpunten. Per arbeidsmarktregio wordt uiterlijk medio december een overzicht aangeboden met (potentieel) in te zetten instrumenten voor heroriëntatie. Dit overzicht per arbeidsmarktregio zal zoveel mogelijk zicht geven op de bestaande dienstverlening in de AMR. Ook het bestaande landelijk aanbod vanuit Nederland leert door, KVK, Ondernemersklankbord en andere (EZK) instrumenten wordt in kaart gebracht.

Daarnaast is een werkgroep Heroriëntatie opgestart met een brede vertegenwoordiging van betrokken partijen (denk aan VNG, Divosa, gemeenten zowel vanuit de Bbz-uitvoering als vanuit de AMR kant, zelfstandigenorganisaties, KVK en EZK). Deze werkgroep zorgt voor korte lijnen tussen de verschillende betrokken partijen en kan vanuit het veld signalen geven over waar verdere ondersteuning gewenst is.

Waarom minimaal hulp vanuit AMR niveau?

Vanuit meerdere overwegingen is gekozen voor een aanbod op minimaal het niveau van de arbeidsmarktregio:

- De Bbz- en Tozo uitvoering bij de gemeente is momenteel zo zwaar belast met alles wat er komt kijken bij het verstrekken van de uitkeringen, dat het niet wenselijk werd geacht om alle hulp bij heroriëntatie daar te beleggen;
- De budgetten voor de re-integratie en de crisisdienstverlening zijn ook bestemd voor de hulp aan de zelfstandigen; slechts een relatief klein deel van het budget is benoemd als voor aanvullend maatwerk voor zelfstandigen. De budgetten voor crisisdienstverlening lopen via de arbeidsmarktregio; en
- Ook andere instrumenten waarvoor extra budget is toegekend, zoals het praktijkleren, worden opengesteld voor de Bbz/Tozo doelgroep en ook dit loopt via de arbeidsmarktregio.